

Sygn. akt I USKP 7/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [x] Oddziałowi w Łodzi

o wypłatę emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 listopada 2022 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 24 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa 996/19,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 grudnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [x] Oddział w Łodzi (dalej jako: ZUS) przeliczył M. G. emeryturę od 22 lipca 2018 r. (od osiągnięcia wieku emerytalnego), wskazując, że emerytura pozostaje zawieszona, ponieważ wnioskodawca pobiera świadczenie przyznane przez inny organ rentowy.

W odwołaniu od tej decyzji M. G., wskazując, że w latach 1993-2006 pełnił służbę w Państwowej Straży Pożarnej, a w związku ze świadczeniem pracy w cywilnych zakładach pracy zarówno w tym okresie, jak i poza nim, wniósł o podjęcie przez ZUS wypłaty emerytury niezależnie od otrzymywanej przez wnioskodawcę emerytury policyjnej z Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2019 r., sygn. akt VIII U 345/19, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi zmienił zaskarżoną decyzję oraz korygującą ją decyzję z dnia 13 lutego 2019 r. w ten sposób, że „nie zawiesił emerytury wnioskodawcy ustalonej decyzją z dnia 13 lutego 2013 r.”.

Wyrok Sądu Okręgowego ZUS zaskarżył apelacją. W wyroku z dnia 24 listopada 2020 r., III AUa 996/19, Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację.

W sprawie ustalono, że wnioskodawcy (urodzonemu [...] 1953 r.) na podstawie decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 sierpnia 2006 r. przyznano prawo do emerytury policyjnej z tytułu służby w Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Ł. od 29 września 1993 r. do 31 lipca 2006 r. (uwzględniając okresy równorzędne: od 1 sierpnia 1974 r. do 3 czerwca 1978 r. – Wyższa Oficerska Szkoła Pożarnicza, od 1 września 1978 r. do 31 stycznia 1982 r. – „S”. w Ł., od 1 lutego 1982 r. do 31 marca 1985 r. – „S”. w Ł., od 1 kwietnia 1985 r. do 30 listopada 1985 r. - „P.” w Ł., od 1 grudnia 1985 r. do 29 lutego 1988 r. – Inspektorat Spraw Obronnych nr [...]1 i [...]2 w Ł., od 1 marca 1988 r. do 30 września 1988 r. – P. - Ł., od 1 października 1988 r. do 31 października 1989 r. - K. w Ł.).

Poza okresem służby w K. oraz okresami równorzędnymi ze służbą, wnioskodawca był zatrudniony w następujących zakładach pracy: - od 6 lutego 1984 r. do 31 marca 1984 r. w „D.” w Ł. w wymiarze 1/2 etatu; - od 1 kwietnia 1984 r. do 31 stycznia 1990 r. w „T.” w wymiarze 1/2 etatu; - od 1 lutego 1990 r. do 30 września 1990 r. w „T.1” sp. z o.o. w wymiarze 3/8 etatu; - od 11 maja 1994 r. do 30 kwietnia 2012 r. w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych [x] Oddział w Łodzi w wymiarze 1/2 etatu; - od 16 maja 1994 r. do 29 kwietnia 2015 r. w M. w Ł.; w okresie od 16 maja 1994 r. do 31 stycznia 2012 r. w wymiarze 1/2 etatu, a w

okresie od 1 lutego 2012 r. do 29 kwietnia 2015 r. w wymiarze 1/4 etatu; - od 24 stycznia 1996 r. do 31 grudnia 1996 r. w T.2 S.A. – Ł. w wymiarze 1/4 etatu.

Decyzją z dnia 6 września 2018 r. ZUS przyznał M. G. prawo do emerytury od 22 lipca 2018 r. w wysokości 1.417,36 zł, a w decyzji z dnia 7 grudnia 2018 r. ZUS przeliczył emeryturę od 22 lipca 2018 r., wskazując, że emerytura pozostaje zawieszona, ponieważ wnioskodawca pobiera świadczenie przyznane przez inny organ rentowy, a wypłata wybranego (jednego) świadczenia nastąpi na jego wniosek. Decyzją z dnia 13 lutego 2019 r. ZUS zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 7 grudnia 2018 r. w części dotyczącej wysokości emerytury - podając, że emerytura została obliczona zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej, a do obliczenia jej wysokości przyjęto: kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 147.839,74 zł, kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 166.256,73 zł, średnie dalsze trwanie życia 218 miesięcy. Wyliczona emerytura wyniosła 1.438,17 zł. ZUS wskazał, że emerytura pozostaje zawieszona, ponieważ M. G. pobiera świadczenie przyznane przez inny organ rentowy.

Sąd drugiej instancji przywołał regulacje określone w art. 95 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504 ze zm.: dalej również jako: ustawa o emeryturach z FUS). Zdaniem Sądu M. G. jest funkcjonariuszem, o którym mowa w art. 95 ust. 2 ustawy o emeryturach z FUS oraz zaaprobował wykładnię przedstawianą przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 – uznając, że ta argumentacja dotycząca emerytur wojskowych ma zastosowanie również w niniejszej sprawie.

W tym kontekście Sąd dodatkowo ustalił, że przy ustalaniu wysokości emerytury policyjnej M. G., Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA uwzględnił wysługę emerytalną w wysokości 27 lat 10 miesięcy służby oraz 3 lata i 5 miesięcy okresów składkowych przed służbą. Procentowa wysokość emerytury z tytułu lat służby wyniosła 73,40%, a z tytułu okresów składkowych 8,09% podstawy wymiaru. Ponadto emerytura została podwyższona o 15% podstawy wymiaru z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą. Ponieważ łączna wysługa emerytalna nie może przekraczać 75%, zaś w przypadku zwiększenia z tytułu

inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą 80%, podstawa wymiaru została ograniczona do 80%. W związku z powyższym okresy wysługi cywilnej uwzględnione w wysłudze emerytalnej, nie mają realnego wpływu na wysokość pobieranej przez M.G. emerytury, ponieważ jej wysokość bez okresów składkowych również wyniosłaby 80% podstawy wymiaru.

Mając na względzie, że z uwagi na ograniczenie podstawy wymiaru emerytury do 80% wnioskodawca nie wykorzystał całego zwiększenia (czyli 15%), a tylko 6,6% Sąd uznał, że okresy składkowe i nieskładkowe przebyte przed i po dniu zwolnienia ze służby nie mogły zostać uwzględnione przy obliczaniu wysokości emerytury policyjnej. Brak prawnej możliwości uwzględniania w policyjnej emeryturze jakiegokolwiek okresu „cywilnego” stażu emerytalnego oznacza, że wypracowane przez ubezpieczonego okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury policyjnej i dlatego też emerytura ubezpieczonego została obliczona tak, jak funkcjonariuszowi przyjętemu do służby po 1 stycznia 1999 r. „Zgodnie bowiem z art. 15a emerytura dla funkcjonariusza, który został przyjęty do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby i wzrasta na zasadach określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 (2,6% podstawy wymiaru - za każdy dalszy rok tej służby) i ust. 2-5 (podwyższenie z tytułu warunków służby i renty inwalidzkiej). Dlatego M. G. ma prawo do wypłaty również emerytury przyznanej mu przez ZUS zaskarżoną decyzją. Jest bowiem funkcjonariuszem, o którym mowa w art. 95 ust. 2 ustawy, czyli jego emerytura policyjna została obliczona tylko z okresów służby w Państwowej Straży Pożarnej, a doliczenie okresów cywilnego ubezpieczenia było niemożliwe z uwagi na ustaloną w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (....) 80% maksymalną podstawę wymiaru emerytury”.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego ZUS zaskarżył skargą kasacyjną, opierając ją na pierwszej podstawie kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) i zarzucając naruszenie następujących przepisów prawa materialnego: „- art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS przez jego błędną wykładnię polegającą na błędnym uznaniu, że wnioskodawca ma prawo do wypłaty dwóch świadczeń tj. emerytury „mundurowej” (przyznanej na podstawie

ustawy z dnia 18.02.1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin) oraz emerytury „cywilnej” (przyznanej na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS), wynikającej najprawdopodobniej z: - nadania nadmiernej wagi użytemu w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej sformułowaniu: „gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w ...”, a pominięciu przy dokonywaniu wykładni tego przepisu, że: - w momencie dokonania przez ustawodawcę od 1.10.2003 roku szeregu zmian w „mundurowych” emeryturach zaopatrzeniowych tj. między innymi kiedy weszła w życie nowelizacja art. 95 i art. 2 ustawy emerytalnej brak było możliwości przyznania prawa do emerytury „cywilnej” osobie, której przyznano prawo do emerytury „mundurowej”, a w momencie wprowadzenia spornego zapisu ustawodawca w ogóle nie mógł go traktować jako przepisu regulującego uprawnienie do wypłaty świadczeń w zbiegu przysługujących osobie, która rozpoczęła służbę przed 2.01.1999 roku (obydwu albo jednego wyższego albo wybranego), ponieważ w tym czasie taka możliwość nie istniała systemowo (ze względu na treść art. 2 ust. 1 ustawy emerytalnej), - możliwość ta pojawiła się dopiero wraz z nowelizacją art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, która weszła w życie z dniem 5.02.2009 roku, przy czym w tym czasie treść art. 95 ust. 2 ustawy nie uległa zmianie oraz pominięciu uzasadnienia zarówno do projektu nowelizacji ustawy emerytalnej obowiązującej od dnia 1.10.2003 roku (ustawa z 23.07.2003 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw), z którego wprost wynika, że dzięki tej zmianie, żołnierz (funkcjonariusz), który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. i spełnia warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury wojskowej lub policyjnej, a jednocześnie poza okresami służby ma także okresy „cywilnej” pracy, z tytułu której podlegał ubezpieczeniom społecznym - miałby prawo wyboru emerytury, mógłby zgłosić wniosek albo o emeryturę na warunkach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych (funkcjonariuszy), albo o emeryturę na warunkach określonych w ustawie o emeryturach i rentach z

Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak i uzasadnieniu projektu nowelizacji ustawy emerytalnej obowiązującej od dnia 5.02.2009 roku (ustawa z 5.12.2008 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), z którego wprost wynika, że proponowana zmiana oznacza, że osoba pobierająca emeryturę „mundurową”, jeżeli spełnia ogólne warunki do uzyskania emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to znaczy posiada, w przypadku mężczyzny, co najmniej 25-letni okres składkowy i osiągnęła 65 lat, będzie mogła wystąpić o przyznanie emerytury z FUS, w razie przyznania tej emerytury, wypłata emerytury „mundurowej” zostanie wstrzymana, w ten sposób również do tej grupy świadczeniobiorców stosowana będzie ogólna zasada, zgodnie z którą w razie zbiegu uprawnień do dwóch świadczeń, zainteresowanemu przysługuje prawo wyboru świadczenia, a także, może nawet przede wszystkim: - pominięciu treści art. 7 zdanie 1 ustawy z dnia 18.02.1994 roku („policyjnej”), który stanowi, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej; oraz - art. 7 zdanie 1 powołanej powyżej ustawy z dnia 18.02.1994 r. przez jego niezastosowanie, ewentualnie pominięcie”.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych; ewentualnie - o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego za postępowanie kasacyjne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest, co do zasady, uzasadniona.

Zwolnionym ze służby funkcjonariuszom Państwowej Straży Pożarnej, zgodnie z art. 1 ust. 1 oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o

zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1626 ze zm.; dalej również jako: ustawa lub ustawa o emeryturach policyjnych), przysługuje z budżetu państwa zaopatrzenie emerytalne, które obejmuje nie tylko emeryturę, rentę, rentę rodzinną – nazywanymi w ustawie „policyjnymi”, ale także: świadczenia pieniężne, świadczenia lecznicze, świadczenia socjalne oraz (szczególnie cenne) prawo do lokalu mieszkalnego albo do pomocy w budownictwie mieszkaniowym. Zaopatrzenie emerytalne tych funkcjonariuszy jest więc znacznie bardziej korzystne w porównaniu z systemem powszechnego zaopatrzenia emerytalnego w zakresie świadczeń, jak i zasad przechodzenia na emeryturę policyjną (funkcjonariusze przyjęci do służby do dnia 31 grudnia 2012 r. mogli przejść na emeryturę policyjną po 15 latach służby, a więc już w wieku około 40 lat - w sytuacji, gdy zwykły wiek emerytalny mężczyzn wynosił 65 lat). Otrzymując emeryturę policyjną mogli oni, bez przeszkód prawnych, podejmować działalność zarobkową i nabyć prawo do emerytury z ZUS po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego.

W myśl art. 7 cytowanej wyżej ustawy (obowiązującego również w czasie wydawania przez ZUS decyzji o zawieszeniu wypłaty emerytury z FUS) - w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Wybór świadczenia przewidzianego w odrębnych przepisach nie pozbawia osoby uprawnionej innych świadczeń i uprawnień przysługujących emerytom i rencistom policyjnym.

W ocenie Sądu Najwyższego, z uwagi na bardzo korzystne zasady zaopatrzenia emerytalnego wymienionych w ustawie funkcjonariuszy, mające charakter wyjątku od powszechnych unormowań emerytalnych, przepisy zawarte w art. 7 ustawy powinny podlegać ścisłej wykładni językowej. Art. 7 zawiera zasadę wypłaty jednego (bardziej korzystnego) świadczenia w przypadku zbiegu uprawnień

emerytalnych na podstawie różnych ustaw; zasadę tę stosuje się wówczas, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Jeżeli funkcjonariusz Państwowej Straży Pożarnej po zakończeniu służby podlegał powszechnemu ubezpieczeniu społecznemu i były odprowadzane na to ubezpieczenie składki, przepisami szczególnymi, stanowiącymi inaczej, są art. 95 i 96 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz unormowania stosowane za pośrednictwem tych przepisów.

Zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach z FUS - w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. W myśl ust. 2 tego artykułu - przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Z unormowania tego wynika, że zasada wypłaty jednego świadczenia nie dotyczy przypadku, gdy występuje zbieg prawa do emerytury lub renty z ustawy o emeryturach z FUS z emeryturą funkcjonariusza Państwowej Straży Pożarnej, która została obliczona według zasad określonych w art. 15a lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (obecnie ustawa ta ma częściowo inną nazwę). W rezultacie osoba uprawniona do emerytury policyjnej dla służb mundurowych,

obliczonej według zasad określonych w art. 15a lub art. 18e cytowanej wyżej ustawy, która spełnia jednocześnie warunki do emerytury z FUS ma prawo do pobierania obu tych świadczeń.

Wskazuje na to również art. 18 ust. 3 ustawy o emeryturach policyjnych, w myśl którego w przypadku, gdy suma emerytury obliczonej na podstawie art. 15a albo art. 15d przysługującej łącznie z emeryturą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest niższa od kwoty najniższej emerytury, emeryturę policyjną podwyższa się w taki sposób, aby suma tych emerytur nie była niższa od kwoty najniższej emerytury. Przepis ten jednoznacznie stanowi o kumulacji świadczeń. Możliwość wypłaty dwóch emerytur potwierdza także art. 85 ust. 6 ustawy o emeryturach z FUS, stosownie do którego emerytura przysługującej z Funduszu nie podwyższa się do kwoty najniższej emerytury, jeżeli przysługuje ona osobie, która ma ustalone prawo do emerytury wojskowej obliczonej według zasad określonych w art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub do emerytury policyjnej obliczonej według zasad określonych w art. 15a i art. 15d ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. (Z wnioskowania *a contrario* - jeżeli miałyby zastosowanie w tej sytuacji zasada wypłaty jednego świadczenia, to nie byłoby przeszkód, aby podwyższyć emeryturę z ZUS do kwoty najniższej emerytury, a potem dokonać porównania i wybrać wyższe świadczenie).

Wszystkie regulacje z art. 96 ustawy o emeryturach z FUS przewidują prawo do pobierania dwóch świadczeń. Na przykład zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych z dnia 29 maja 1974 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1656) inwalidzie wojennemu i wojskowemu, którego inwalidztwo powstało w związku ze służbą wojskową, pobierającemu rentę inwalidzką obliczoną od podstawy wymiaru określonej w art. 11, który nabył prawo do emerytury, wypłaca się w zależności od jego wyboru: 1) rentę inwalidzką powiększoną o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty

inwalidzkiej. W myśl art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1205), osobie uprawnionej do renty wypadkowej oraz do emerytury na podstawie odrębnych przepisów wypłaca się, zależnie od jej wyboru, przysługującą rentę powiększoną o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty. Przepisy te sugerują, że funkcjonariusz Państwowej Straży Pożarnej (który rozpoczął służbę przed dniem 1 stycznia 1999 r.) mógłby otrzymywać na podstawie wskazanych wyżej regulacji prawnych dwa, częściowo zredukowane świadczenia, gdyby miał prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej (wymaga to pogłębionej analizy, wychodzącej poza ramy skargi kasacyjnej).

Zasady obliczenia emerytury dla funkcjonariusza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. zostały określone w art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach policyjnych. Zasady obliczenia emerytury dla funkcjonariusza przyjętego do służby po dniu 1 stycznia 1999 r. zostały sprecyzowane w art. 15a i art. 15aa tej ustawy, natomiast regulacja zasad obliczania emerytury funkcjonariusza przyjętego po raz pierwszy do służby po dniu 31 grudnia 2012 r. ujęta została w art. 18e w związku z art. 18a tej ustawy. Ustawa nie przewiduje możliwości obliczenia emerytury funkcjonariusza przyjętego do służby przed dniem 2 stycznia 1999 r. według zasad określonych w art. 15a, 15aa lub 18e ustawy o emeryturach policyjnych, co determinuje następującą konkluzję.

Zgodnie ze ścisłą wykładnią językową art. 7 ustawy o emeryturach policyjnych w związku z art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych mogą być wypłacane równocześnie: emerytura policyjna i emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tylko w przypadku, gdy emerytura policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a ustawy o emeryturach policyjnych (funkcjonariuszowi, który został powołany do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.), albo w art. 18e w związku z art. 18a ustawy o emeryturach policyjnych (funkcjonariuszowi powołanemu po raz pierwszy do służby po dniu 31 grudnia 2012 r.).

Funkcjonariuszowi Państwowej Straży Pożarnej, który został powołany do służby po raz pierwszy przed dniem 2 stycznia 1999 r. nie mogą więc być wypłacane dwie emerytury.

Wskazane zróżnicowanie funkcjonariuszy służb mundurowych wynika bowiem nie tylko z kryterium daty przystąpienia do służby i posiadania pozasłużbowych okresów zatrudnienia przed przystąpieniem do służby, ale także z innego algorytmu obliczania okresów składkowych i nieskładkowych, konieczności posiadania innego okresu służby i zaliczania okresów składkowych po zakończeniu służby. Pozostałe rodzaje wykładni, a zwłaszcza wykładnia systemowa i funkcjonalna również potwierdzają wykładnię semantyczną.

Zawarte w skardze kasacyjnej zagadnienie związane ze zbiegiem prawa do świadczeń z ubezpieczenia powszechnego i zaopatrzenia funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej uregulowane w art. 7 ustawy o emeryturach policyjnych ma analogiczny charakter (w związku z tożsamością przepisów zawartych w ustawach dotyczących zaopatrzenia emerytalnego tych służb) do zagadnienia rozstrzygniętego w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 Nr 6, poz. 58), zgodnie z którą ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 586 ze zm.)). Argumenty przedstawione w uzasadnieniu tej uchwały mają odpowiednie zastosowanie do analizy przepisów ujętych w niniejszej skardze kasacyjnej.

Sąd Najwyższy w powiększonym składzie zwrócił między innymi uwagę, że na problem należy spojrzeć szerzej, uwzględniając daty, do których odnoszą się wprowadzone zmiany ustawowe. O ile bowiem we wcześniejszym okresie wystąpiła sytuacja, w której wzrost emerytury wojskowej mógł nastąpić z tytułu doliczenia

okresów składkowych i nieskładkowych, a prawo do emerytury powszechnej wiązało się nie tylko z osiągnięciem wieku emerytalnego, ale także z posiadaniem określonego stażu emerytalnego, złożonego właśnie z okresów składkowych i nieskładkowych, o tyle nowe zasady obliczania emerytur wojskowych dla żołnierzy powołanych do służby po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz poczynając od dnia 1 stycznia 2013 r. znajdują, bądź będą w przyszłości znajdować zastosowanie w czasie, gdy prawo do emerytury powszechnej jest uzależnione wyłącznie od osiągnięcia wieku emerytalnego i zgromadzenia odpowiedniego kapitału składkowego, a nie od okresu, w którym ów kapitał był gromadzony.

Zdaniem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uchwale III UZP 7/21, rezultat wykładni systemowej znajduje potwierdzenie także w wykładni funkcjonalnej (celowościowej) art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej. Konstrukcja kolejno dokonywanych zmian ustawowych upoważnia do poglądu, że celem ustawodawcy było pozbawienie żołnierzy możliwości zwiększania emerytur wojskowych przez uwzględnienie przebytych przez nich w ramach stażu powszechnego okresów składkowych i nieskładkowych, rekompensowane prawem do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych, po spełnieniu przewidzianych w ustawach warunków ich nabycia. Analizy ukształtowanego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zbiegu świadczeń nie zmienia wykładnia art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż w odniesieniu do wynikającego z tego przepisu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca dysponuje dużą swobodą samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym do wprowadzenia zasady wypłaty tylko jednego świadczenia. Wprowadzenie od dnia 1 stycznia 1999 r. systemu „zdefiniowanej składki” w miejsce systemu „zdefiniowanego świadczenia” i związane z tym istotne różnice w zakresie unormowania sposobu opłacania składek na powszechne ubezpieczenie społeczne przez żołnierzy powołanych do służby do dnia 1 stycznia 1999 r., jak i po tym dniu, nie może pozostać bez znaczenia dla ustalania zakresu podmiotów, którym przysługuje równe traktowanie. Może ona bowiem zostać uznana za istotną cechę różniącą te podmioty. Moment wprowadzenia omawianej dyferencjacji wskazuje na związanie jej z przyjętym w ustawie emerytalnej procesem stopniowego wygaszania dotychczasowych uprawnień emerytalnych na rzecz jednolitego, powszechnego systemu. Proces ten

jest zaś w pełni akceptowany zarówno o orzecznictwie, jak i w doktrynie prawa ubezpieczeń społecznych.

W ocenie Sądu Najwyższego, rozpoznającego obecną skargę kasacyjną, nie można zaakceptować sugestii zawartej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż z uwagi na podobne zasady obliczania emerytur policyjnych funkcjonariuszy, należy tak samo potraktować funkcjonariuszy podejmujących służbę przed i po dniu 1 stycznia 1999 r. Wyeksponowana w zaskarżonym wyroku wykładnia funkcjonalna, w której przyjęto, że o zastosowaniu wyjątku od zasady wypłacania jednego świadczenia zdecydował w jednostkowej sprawie brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego, a nie data przyjęcia żołnierza zawodowego do służby wojskowej, wyprowadzona z poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (skorygowanego w cytowanej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21), nie pozwala na pominięcie (przełamanie) wykładni językowej; nie wystąpiła bowiem wewnętrzna sprzeczność przepisów, brak logicznych rozwiązań lub niezgodność z wykładnią prokonstytucyjną. Kwestia braku możliwości uwzględnienia wszystkich okresów „cywilnych” w wysłudze „mundurowej” lub uwzględnienia ich w różnej wysokości w konkretnych przypadkach, nie może stanowić podstawy do pominięcia wykładni językowej (potwierdzonej pozostałymi rodzajami wykładni) art. 7 ustawy o emeryturach policyjnych w związku z art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w odniesieniu do bardzo uprzywilejowanych w aspekcie świadczeń zaopatrzeniowych (emerytalnych) funkcjonariuszy służb mundurowych.

Podsumowując przedstawioną argumentację, Sąd Najwyższy w obecnym składzie uznał, że uzasadniony jest zarzut skargi kasacyjnej naruszenia wskazanych wyżej przepisów, gdyż (jak wynika z ustaleń zaskarżonego wyroku) wymieniony w skardze kasacyjnej funkcjonariusz rozpoczął służbę w Państwowej Straży Pożarnej w 1993 r.; mają więc do niego zastosowanie konstatacje dotyczące funkcjonariuszy przyjętych do służby w Państwowej Straży Pożarnej przed dniem 2 stycznia 1999 r.

Biorąc pod uwagę, że omawiana kwestia była już przedmiotem wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2022 r., I USKP 75/21 (Legalis), a także przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego (w powiększonym składzie) z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 w analogicznym stanie prawnym, nie było potrzeby rozpoznania skargi kasacyjnej na rozprawie.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[as]